

Releasenotes

ILS-woco 3.0

16 juli 2025

Inhoud

1.	Introductie	3
1.1	Aansprakelijkheid.....	3
1.2	Licentie voor hergebruik	3
1.3	Uitgangspunten bij de ontwikkeling	3
2.	Algemene wijzigingen	6
2.1.	Objecten in juiste thema's.....	6
3.	Wijzigingen objecten	6
3.1.	Geen 'ObjectOnderdeel' meer	6
4.	Wijzigingen parameters	7
4.1.	Duidelijkheid rondom WWS objecten en eigenschappen	7
4.2.	Toegevoegde parameters.....	7
4.3.	Verwijderde en vervangen parameters.....	7
5.	Wijzigingen enumeraties	8

1. Introductie

In dit document staat een korte beschrijving van de wijzigingen toegepast in de ILS-woco 3.0 ten opzichte van ILS-woco 3.0 beta. De wijzigingen omvatten enkel de OTL, oftewel objectenbibliotheek van de ILS. De wijzigingen zijn ten gevolge van de betaconsultatie.

1.1 Aansprakelijkheid

Aedes stelt de ILS-woco-3.0 en bijbehorende informatie met zorg beschikbaar en heeft daarbij advies ingewonnen bij corporaties, softwareleveranciers en derden. Desondanks biedt de ILS-woco-3.0 geen garanties. Aedes aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade, van welke aard dan ook, die direct of indirect voortvloeit uit het gebruik van deze standaard. Gebruikers zijn zelf verantwoordelijk voor een correcte en rechtmatige toepassing ervan.

Ondanks de zorgvuldige totstandkoming kunnen er altijd onjuistheden of onvolledigheden in de documenten voorkomen. Gebruikers worden verzocht eventuele fouten of suggesties te melden bij datastandaarden@aedes.nl.

1.2 Licentie voor hergebruik

[Licentie voor hergebruik: Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal](#)

Copyright © 2025 Aedes vereniging van woningcorporaties

1.3 Uitgangspunten bij de ontwikkeling

1. Digital Twin als onderdeel van een datastrategie

De ervaring leert dat de eerste keer digitaliseren van grote hoeveelheden vastgoedgegevens uitdagend is, maar haalbaar. Echter het actueel houden van al deze data is, zeker in 3D, een enorme uitdaging. Het is dus belangrijk dat de Digital Twin een duidelijke positie heeft in het datalandschap van de corporatie.

Het uitgangspunt is dat de ILS-woco (en dus de Digital Twin) alleen objecten bevat waarbij 3D een toegevoegde waarde heeft, onder andere voor:

- Het begrip van de data of communicatie
- Visuele controle en aanpassing van de data
- Het rapporteren en verklaren van vierkante meters en puntentellingen

Dat betekent dat de ILS-woco 3.0 is opgeschoond ten opzichte van de Aedes-ILS 2.0. Overbodige objecten of parameters zijn verwijderd. Dit opschoningsproces is zorgvuldig doorlopen met de adviesgroep.

De thema's motiveren corporaties en hun leveranciers om goed na te denken over welk proces er gedigitaliseerd wordt en om geen onnodige elementen op te nemen. Hierdoor is de ILS-woco 3.0 eenvoudiger, consistent en beter toepasbaar in de praktijk.

2. Toekomstbestendige data

De ILS-woco-standaard moet bestand zijn tegen beleidswijzigingen. Daarom zijn objecten, parameters en definities zoveel mogelijk generiek geformuleerd. Om tot de data te komen voor een specifiek actueel proces, kunnen de thema's worden gebruikt.

Dit is ook de reden dat we zo veel mogelijk gebruik maken van lijsten met bijvoorbeeld kenmerken, in plaats van boolean (ja/nee) parameters. Hiermee kunnen we bij volgende

versies makkelijk kenmerken toevoegen, terwijl de compatibiliteit met andere versies (vanaf 3.0) blijft.

3. Harmonisatie met andere standaarden

De ILS-woco kijkt op dit moment af van VERA, onder andere bij benamingen van ruimtes. De 3.0-versie is wel vastgesteld in samenspraak met VERA. Als onderdeel van VERA 5.0 wordt het domein Vastgoed herzien. Bij publicatie van VERA 5.0, in de loop van 2026, zijn de standaarden dan ook op elkaar afgestemd.

In de keten hebben we ons met name gericht op harmonisatie van het begrip 'ruimte'. De vastgoedontwikkelaars en hun standaard mini-BIM is hierin het meest belangrijk. De ILS-woco 3.0 is volledig compatibel met de mini-BIM standaard. Dit is een grote stap in de harmonisatie van vastgoeddata in de bouwketen.

De standaarden 'ILS-Spaces' (voor vergunningen) en de referentie architectuur GEBORA zijn nog in ontwikkeling. Er is echter goed geanalyseerd waar deze naar toe te bewegen en relevante onderdelen zijn verwerkt.

Voor classificering van elementen en relaties met andere processen zijn objecten in de OTL voorzien van een NL-SfB codering en voorgeschreven IFC mapping.

Materialisatie wordt steeds belangrijker. Niet alleen voor onderhoud, maar ook voor materialenpaspoorten en circulair bouwen. We sluiten hiervoor aan bij de NAA.K.T-standaard, deze voldoet voor deze doelen.

4. Gericht op Digital Twins in IFC

De ILS-woco standaard is ontworpen voor het creëren van Digital Twins. Alle benodigde informatie voor een goede 3D-weergave is opgenomen in het 'basis' thema. De overige thema's voegen data toe aan deze kapstok.

De organisatie BuildingSmart biedt met IFC een open, gestandaardiseerd formaat voor het uitwisselen van BIM-data tussen verschillende softwarepakketten. Door hierop aan te sluiten, zorgen we ervoor dat de ILS breed toepasbaar is en blijft.

5. Gebruiksvriendelijkheid

De standaard moet toegankelijk zijn voor beginners, maar ook ruimte bieden voor geavanceerd gebruik. De 3.0 versie van de ILS-woco standaard wordt beschikbaar gesteld als Excel, JSON en Linked Data (bSDD), zowel op de Aedes website als op github.

6. Neutrale ruimtedefinities

Ruimtes worden losgekoppeld van normen en toepassingen, zodat ze breed inzetbaar zijn.

7. Standaard waar het kan, maatwerk alleen als het moet

Door het zorgvuldige proces met de adviesgroep en de consultaties is de standaard toepasbaar voor het overgrote deel van de corporaties en de processen rondom de digital twin. Het is nog steeds mogelijk om eigen parameters toe te voegen. Echter als er objecttypes missen, laat dit dan weten aan datastandaarden@aedes.nl. We willen graag controle houden over de OTL. De suggesties zullen worden behandeld als een RFC (request for change) voor de volgende release.

8. Samenwerking met de stakeholders

De ontwikkeling van ILS-woco 3.0 is gebaseerd op uitgebreide consultatie met corporaties, leveranciers en ketenpartners. Dit proces is doorlopend en de standaard wordt door Aedes actief beheerd.

2. Algemene wijzigingen

2.1. Objecten in juiste thema's

Het object 'Verwarming' is niet nodig voor het WWS thema.

De objecten 'Luik' en 'Vlizotap' horen in het basis thema, omdat deze in de toegang tot een ruimte kunnen voorzien.

3. Wijzigingen objecten

3.1. Geen 'ObjectOnderdeel' meer

In de beta werkte we met 'Objecttype', 'ObjectSubtype' en 'ObjectOnderdeel'. De definitie en gebruik van 'Objectonderdeel' was niet scherp genoeg. Ook zit dit gebruik van onderdelen harmonisatie met andere standaarden in de weg

Het werd alleen toegepast bij installaties met binnen- en buiten-units. We hebben deze nu opgenomen als Objecttype, dit is in de praktijk beter bruikbaar.

Hieronder is aangegeven om welke objecten dit gaat.

Tabel 1. Verwijderde en vervangen objecten

ObjectOnderdeel	Objecttype (ter vervanging)
Binnen-unit	Airco binnen-unit
Buiten-unit	Airco buiten-unit
Combi-unit	Airco combi-unit
	Deurbelinstallatie binnen-unit
	Deurbelinstallatie buiten-unit
	Warmtepomp binnen-unit
	Warmtepomp buiten-unit
	Warmtepomp combi-unit

4. Wijzigingen parameters

Er zijn een aantal parameters toegevoegd en een aantal verwijderd t.o.v. de betaversie.

4.1. Duidelijkheid rondom WWS objecten en eigenschappen

De specifieke eigenschappen benodigd voor de WWS die waren bevat in 'WWSType' en 'WWSVoorzienVan', zijn opgenomen in 'Kenmerk' en 'Functie'. Er is geen rede om deze los te behandelen, hier voorzien de thema's in.

Op deze manier is de data generiek te gebruiken en niet gebonden aan alleen de WWS.

4.2. Toegevoegde parameters

- Geen

4.3. Verwijderde en vervangen parameters

Een aantal parameters zijn verwijderd, zie tabel 1. Daarnaast zijn een aantal parameters vervangen door andere (toegevoegde) parameters. Het onderscheid is aangegeven op basis van een code A of B.

- A. De inschatting is dat deze parameters te exotisch of gedetailleerd zijn.
- B. Naamswijziging of samengevoegd in lijst data type.

Tabel 2. Verwijderde en vervangen parameters

Parameter	Code	Toelichting bij code
WWSType	B	Vervangen voor 'WWSRuimteType'
WWSVoorzienVan	B	Opgenomen in 'Functie' en 'Kenmerk'
Kenmerk.Constructief	B	Functie.Constructief
Kenmerk.Exterieur	B	Vervangen voor 'isExterieur' (Boolean)
Klimaatbeheersing.Overdekt	B	Vervangen voor 'Kenmerk.Overdekt'

5. Wijzigingen enumeraties

Een aantal wijzigingen zijn toegepast.

Ruimtetype zijn enkele enumeraties gewijzigd. De term opstelplaats is vervangen voor parkeerplaats in het geval van voertuigen. Opstelplaats wordt alleen gebruikt als (sub)ruimte reservering voor installaties.

Tabel 2. Wijzigingen

Ruimtetype	Actie	Toelichting
Veranda	Toegevoegd	Bij 'Buitenruimte'
Parkeerplaats auto	Vervangen	Was 'Opstelplaats auto'.
Parkeerplaats bakfiets	Vervangen	Was 'Opstelplaats bakfiets'
Parkeerplaats fiets laag	Vervangen	Was 'Opstelplaats fiets laag'
Parkeerplaats fiets hoog	Vervangen	Was 'Opstelplaats fiets hoog'
Parkeerplaats motorfiets	Vervangen	Was 'Opstelplaats motorfiets'
Parkeerplaats scooter	Vervangen	Was 'Opstelplaats scooter'
Parkeerplaats scootmobiel	Vervangen	Was 'Opstelplaats scootmobiel'

Functie zijn enumeraties voor opgenomen die eerder onder WWSVoorzienVan vielen.

Tabel 2. Wijzigingen

Functie	Actie	Toelichting
Bubbelfunctie	Vervangen	Was 'WWSVoorzienVan'
Constructief	Vervangen	Was 'Kenmerk'
Kookfunctie	Vervangen	Was 'WWSVoorzienVan'
Verwarmingsfunctie	Vervangen	Was 'WWSVoorzienVan'

Kenmerk zijn enumeraties voor opgenomen die eerder onder WWSVoorzienVan vielen.

Tabel 2. Wijzigingen

Kenmerk	Actie	Toelichting
Apart	Vervangen	Was 'WWSType'
Eenhandsmengkraan	Vervangen	Was 'WWSType'
Eenpersoons	Vervangen	Was 'WWSType'
Hangend	Vervangen	Was 'WWSType'
InBad	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwElektrischeOven	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwGasKookplaat	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwGasOven	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwInductieKookplaat	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwKoelkast	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwKoelvriesCombi	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwMagnetron	Vervangen	Was 'WWSType'
InbouwVriezer	Vervangen	Was 'WWSType'
Meerpersoons	Vervangen	Was 'WWSType'
Staand	Vervangen	Was 'WWSType'
Stopcontacten	Vervangen	Was 'WWSType'
Thermostatischmengkraan	Vervangen	Was 'WWSType'
Tweehandsmengkraan	Vervangen	Was 'WWSType'